

יבמות קד

משה שווערד

1. רש"י מסכת יבמות דף קג עמוד ב

חליצתה כשרה - מוחלט כדאמרן שאפילו בשעת שריפה קרוי בגד ולא מילף הוא אלא גילוי מילתא בעלמא הוא ושל עבודת כוכבים נמי הואיל להילוכא עביד ומשמשי עבודת כוכבים לאו לשריפה קיימי דאית להו תקנתא בביטול ואי משום איסור הנאה חליצה לאו הנאה היא דמצות לאו ליהנות ניתנו.

2. חידושי הרישב"א מסכת יבמות דף קג עמוד ב

וסנדל של ע"ז לא תחלוץ ואם חלצה חליצתה כשרה. פרש"י ז"ל של צלם ע"ז שנועלים אותו ברגליו כשמסיעין אותו ממקום למקום וכיון דע"ז של גוי יש לה בטול לא קאי לשריפה ולא מכתת שיעוריה ואי משום דאיסורי הנאה הוא, מצות לא ליהנות ניתנו, וא"ת והרי נהנית בסנדל של ע"ז שנתרת לשוק וגובה כתובתה, י"א דאע"ג דאיהי נהנית ועבדא איסורא מ"מ חליצה כשרה היא, וליתא דא"כ למה לן התם (ר"ה כ"ח א') גבי שופר ולולב של ע"ז דלהכי יצא משום מצות לאו ליהנות ניתנו נימא דאע"ג דנהנה באיסור מ"מ מאי דעבד עבד, אלא ודאי דהאי טעמא ליתא, דכיון דהנאתו תלויה ביציאתו נימא לא יצא ולא ינהה, דכשאתה אומר יצא או שחליצתה כשרה אז הוא נהנה, אבל הנכון דלא חשיבא הנאה באיסורי הנאה אלא כשנהנה בגופו אבל התירה לשוק וזכייתה בכתובה אין זה מגופה של סנדל ואין החליצה אלא כגרמא בעלמא. הא למה זה דומה למודר הנאה ממעיין שטובל בו בימות הגשמים (ר"ה שם) ואף על פי שבטבילה זו הוא נטהר מטומאתו לכמה דברים, ומיהו מאי דפרש"י ז"ל דסנדל של ע"ז מיקרי דעביד להילוכא מפני שמסיעין אותו ממקום למקום, כי הא ודאי לא משמע דחשוב הלון ומקרא מלא דבר הכתוב רגליהם ולא יהלכו, אלא הכא בסנדל שעשאו מתחילתו להלון ואח"כ נתנו לע"ז להיות לו משמשיין או נויין.

3. רש"י מסכת יבמות דף קג עמוד ב

של תקרובת עבודת כוכבים - שהקריבו ומסרוהו לפניו לשם דורון וקי"ל (ע"ז דף נ) תקרובת עבודת כוכבים אין לה ביטול עולמית דאיתקש למת דכתיב ויאכלו זבחי מתים הלכך לית ליה תקנתא וכתותי מיכתת שיעורא.

4. חידושי הרישב"א מסכת יבמות דף קג עמוד ב

של תקרובת עבודת כוכבים, פרש"י ז"ל שהקריבוהו ומסרוהו לפניו לשם דורון, ולא נהירא דהא קי"ל שאין הקדש לע"ז, ואי משום שהקריבוהו לפניו אינו נאסר משום תקרובת ע"ז אלא כשהוא כעין פנים או שהיא עבודה המשתברת וכדאיתא בפרק כל הצלמים (ע"ז נ"א א'), והנכון דהכא כגון ששחט בהמה לע"ז לתקרובת ועשו מעורה סנדל.

5. חידושי הגר"ח מסכת יבמות דף קג עמוד ב

בענין חליצה בסנדל של איסורי הנאה אמר רבא הלכתא אחד סנדל המוסגר ואחד סנדל שמוחלט ואחד סנדל של ע"ז לא תחלוץ ואם חלצה חליצתה כשרה. ועיין רש"י דפירש ואי משום איסור הנאה חליצתה לאו הנאה היא דמצות לאו ליהנות ניתנו ע"כ. וקשה מה פריך רש"י דמשום איסור הנאה תפסל החליצה, הלא גט אשה הוא ודאי היתר ולא מצוה, דבשלמא בחליצה יש לדון אם חליצה הוי היתר בעלמא או מצוה אבל בגט כ"ע מודים דאינו מצוה ורק היתר, ומ"מ אמרינן כתבו על איסורי הנאה כשר, א"כ ע"כ צ"ל הטעם דהמעשה אינו מתבטל בזה דעשה איסור, א"כ למה הקשה רש"י כאן כנ"ל.

ושמעתי ע"ז הסבר נפלא מפי ש"ב הגאון הגדול ר' חיים (שליט"א) זצ"ל אב"ד דק"ק בריסק יצ"ו, דהלא אמרינן לעיל דחליצה בסנדל שאינו יכול להלך בו פסול, א"כ כיון דהסנדל הוא של איסור"נ הלא אינו יכול להלך בו, ומה נ"מ לן אם הסנדל לא עשה הסנדל לפי מדתו או שאינו יכול להלך בו מטעם אחר, ושפתים יישק, ושפיר מיושב קושית רש"י לפ"ז.

[אמנם קשה לי על מה שתירץ רש"י משום דמצות לא ליהנות ניתנו וקשה הלא לקמן יש פלוגתא אם יש חליצה בלילה או לא ופסק הרמב"ם כר"א דפוסל, וא"כ הרי זה מצות עשה שהו"ג ונשים פטורות מזה וכמו תפילין וציצית שפטורים מהטעם דאינו נוהג בלילה וכמו שפירש רש"י בקידושין דף לד ע"א, וא"כ הלא ישאר קושית רש"י על מכונה מדוע כשרה החליצה והלא היא אסורה ליהנות ועליה אין שום מצוה וכמ"ש לעיל, וביותר קשה לי על הרמב"ם דפסק כרבא דהחליצה כשרה וגם פסק

כ"א דבליה פסול לחלוץ ולכאורה סתרי דברי רבינו אהדי. אולם לפי ביאורו של הגר"ח אין שום קושי, דעל החלוץ שפיר מתיישב התירוץ של רש"י דמצות לא ליהנות ניתנו כיון דהוא מתחייב בהמצוה, וכיון דהוא יכול לחלוץ בהסגדל א"כ שפיר מיקרי סגדל שיכול להלך בו, ומה דהיא אסורה ליהנות לא איכפת לן מידי דהלא החיוב שלה בחליצה אינו גרוע מגט וכמ"ש לעיל, ושפיר מיושב דברי רש"י. (להם אבירים" עמ' נח)

6. דף על הדף יבמות דף קג עמוד ב

בגמ': של תקרובת ע"ז לא תחלוץ כו'.

בתוס' ב"ק (ע"ב ע"ב ד"ה דאי) נסתפקו אי תקרובת ע"ז אסור בהנאה מה"ת, ודעת הרמב"ם (פ"ז מהל' ע"ז ה"ב) דתקרובת ע"ז אסור בהנאה מה"ת. וכ"כ בסה"מ (לאוין מצוה קצ"ד) וע"ש בהשגות הרמב"ן.

וכתב בהגהות טעם המלך על השעה"מ (אישות פ"ח ה"א אות ג' בסופו) דלכאוי יש להביא ראי' דתקרובת ע"ז אסור בהנאה מה"ת מהא דאמר הכא סגדל של תקרובת ע"ז לא תחלוץ ואם חלצה חליצתה פסולה, ופירש"י דאיתקש למת, ולית לה תקנתא, וכתותי מיכתת שיעורא ע"כ, ומקאמר חליצתה פסולה משמע דאסור בהנאה מן התורה.

וכתב לדחות ד"ל דלעולם חליצתה פסולה מדרבנן, וכדתנן (לקמן ק"ד ע"ב) קטנה שחלצה חליצתה פסולה, ואיכא מאן דאמר דפסולה רק מדרבנן, וה"נ י"ל בסגדל של תקרובת ע"ז אינו פסול רק מדרבנן.

עוד כתב דכיון דמדרבנן אסור בהנא, י"ל דמה"ת חליצתו פסולה, דכיון דעומדת לשריפה וכתותי מכתית שיעורא, מה לי אם זה מה"ת או מדרבנן, סוכו"ס ליכא הכא שיעורא, והביא שבסברא זו כתב השעה"מ (פ"ח מהל' לולב ה"א) דאתרוג של תרומה טמאה פסולה משום דכתותי מכתית שיעורא, ואף שתרומת פירות אינו אלא מדרבנן, אבל סוכו"ס עומד לשריפה, וליכא כאן שיעורא, וה"נ י"ל כן בתקרובת ע"ז.

7. קובץ הערות - סימן פ [I]

א) דף ק"ד [ע"א], חלצה בלילה חליצתה פסולה, למ"ד דהוי כתחלת דין, ופירש"י [ד"ה לנגעים] משום דגובה כתובתה [ובשו"ת אור זרוע (ס"א תשמ"ה) העתיק דברים אלו בשם ריב"ן חתנו של רש"י]. וקשה דמה בכך דגובה כתובתה, מ"מ למה לא תועיל החליצה להתירה, דחליצה אינה באה לגבות כתובתה, רק להתירה, אלא כיון דמותרת, ממילא גובה כתובתה, דקרינן בה כשתנשאי לאחר תטלי כתובתיך [ראה קי"ז ע"א]. ומה שאמרו [קכ"ב ע"ב] לענין דרישה וחקירה, כיון דאיכא כתובה למישקל כדיני ממונות דמי, התם איירי לענין תקנתא דרבנן, אבל הכא הא איירי מדאורייתא, ומדאורייתא אין טעם לפסול החליצה מפני דנפק"מ לכתובה:

8. קרן אורה על מסכת יבמות דף קד/א [II]

ומה שכתב רש"י ז"ל (ד"ה לנגעים) דמשום הכי הוי חליצה כדין משום דגובה כתובה לא הבנתי דא"כ גט נמי ליהוי כדין ובגט ליכא למ"ד דבעינן גבי' משפטי הדין אלא ודאי חליצה עצמה הויא כדין מדהצריכה התורה לעלות אל הזקנים, ועל כרחך לא מקשינן לה לדין אלא לענין לילה. אבל לענין מומחין לא מקשינן לה משום דיני ממונות שאני שהוא משפט והוראה לחייב את הזכאי ולזכות את החייב משום הכי בעינן מומחין:

9. דף על הדף יבמות דף קד עמוד א [III]

במשנה: חלצה בלילה חליצתה כשרה ור"א פוסל.

רש"י בגמ' מפרש דהא דחליצה פסולה בלילה, משום דחליצה חשיב דין כיון דגובה בה כתובתה.

הישועות יעקב (אה"ע ר"ס קס"ט) תמה דלפ"ז נכשיר באשה ארוסה חליצה בלילה, שהרי אין לארוסה כתובה ולא חשיב כדין. וכתב דכיון דגם בארוסה משכחת לה דכתב לה כתובה, ע"כ לא חלקו חז"ל בתקנתם ופסלו חליצה בלילה בכל גווני. [ועי' בנודע ביהודה (תנינא קי"ד) שצדד להקל בשומרת יבם מן האירוסין שחלצה בלילה].

10. שערים מצויינים בהלכה

דף קד. משנה חלצה כלילה חליצתה כשרה ור"א פוסל. ומסקינן בגמ' דחליצה כלילה פסולה, דחליצה כתחלת דין דמיא, ופרש"י דחליצה דין הוא, משום דכזה גובה כתובתה. ע"י במאמר הבא. וכתב הרשב"ם (ב"ב קיד.) דב"ד שהעידו לפנייהם עדות כלילה, עדות גמורה היא, ויכולין לדון למחר ע"פ אותה קבלה. והובא דבריו ברמ"א (ח"מ סי' ה ס"ב). ומקורו מירושלמי המובא בתוס' כאן (ד"ה מר סבר). והתוס' הוכיחו מגמ' דילן שלא כהירושלמי. וכן הקשה הרמב"ן על הרשב"ם מגמ' דילן דאם חלצה כלילה חליצתה פסולה, ע"י ברא"ש (ב"ב שם). וכיש"ש (סי' כ) כתב, דראיית הרמב"ן מחליצה אינה ראייה, דבחליצה כתיב (תצא כה-ט) "ככה יעשה" לעיכובא, משא"כ בשאר דיני ממונות דיניהם דין, והביא דגם הסמ"ג (עשין צד) פסק כדברי הירושלמי והרשב"ם. ובקרבן נתנאל

11. שו"ע אה"ע סימן קסט

(1) אין חליצה כשרה אלא ביום. חלצה כלילה, חליצתה פסולה:

12. דף על הדף יבמות דף קד עמוד א

בגמ': והכא בהא קמיפלגי מר סבר חליצה כתחילת דין דמיא ומר סבר חליצה כגמר דין דמיא. האתוון דאורייתא (כלל ח') האריך לדון מהו עניינו של איסור יבמה לשוק, אם עניינו שאישות הבעל לא נסתלקה לגמרי וניתקה ממיתה ללאו, או דלמא אישות הבעל נסתלקה לגמרי ואיסורה לשוק איסור חדש הוא.

וכתב שם בקונטרס אחרון די"ל דהא דנחלקו כאן אי חליצה כתחילת דין דמיא או כסוף דין, תליא בחקירה הנ"ל. דאי נימא דאיסור יבמה לשוק הוא מפאת שלא נסתלק אישות הבעל עדיין לגמרי א"כ מסתברא דחליצה כגמר דין דמיא, שהרי ההיתר כבר התחיל ע"י מיתת הבעל, אבל אי נימא דאיסור יבמה לשוק הוא איסור חדש מחמת הזיקה ליבם, לפ"ז חליצה כתחילת דין דמיא דעדיין לא היה שום התחלת הפקעה לאותו אישות החדש.

13. תוספות מסכת יבמות דף קד עמוד א

אמר רבי ישמעאל בן רבי יוסי אני ראיתי את רבי ישמעאל בן אלישע - כך כתוב בספרים וקשיא לר"י איך יתכן שראה רבי ישמעאל בן רבי יוסי את רבי ישמעאל בן אלישע שנהרג קודם רבי עקיבא ורבי ישמעאל כפוף ויושב לפני רבי ויום שמת ר"ע נולד רבי ומיהו אין למחוק הספרים בשביל כך כי מה בכך שרבי ישמעאל ברבי יוסי היה כפוף ויושב לפני רבי כי גם רבי יוסי אביו אילו היה קיים היה כפוף ויושב לפני רבי ולמאי דפירש ר"י דתרי רבי ישמעאל בן אלישע הוו אתי שפיר דאותו שנהרג היה זקנו של אותו רבי ישמעאל בן אלישע שראהו רבי ישמעאל בן רבי יוסי דאפשר שחיה הרבה אחר רבי עקיבא.

14. הגהות יעב"ץ

כ"ג זכו האמת כי האחד היה כ"ג מבמש נבמה"ק כמ"ש פ"ק דכרכות [ז' א'] וזוהו הוה מעשה ס"מ. שנהרג עם רב"ג הוקן והאחר היה אחר החורבן הוה שפדאו ריב"ה מנה"א [גיטין ז"ה א']. והוא שכתב על פנקסו לכשיבנה נבמה"ק אביא תשאה שמונה כדאי' פ"ק דשבת [י"ג]. ומ"ש עוד שנהרג הוה זקנו של רבי יוסי מוכרח. כי אותו כ"ג היה. והשני לא נזכר שהיה כהן:

15. חדושי הרשב"א על מסכת חולין דף צב/ב

ויש מתרצים דשאני התם דכתיב (שמות יג. טז) ידכה ודרשינן (שם) יד כהה, וגזרת הכתוב הוא להניח כל אחד ביד כהה שלו. ואחרים אמרו דהכא דאיכא למיזל בתר מיניה מפני שלא נאסר להם לישראל אלא ע"י מעשה, ומה יעקב ומינה שיש להם כף אף כל שהוא ומינה יש להם כף. ומן הטעם הזה נחלקו הרבה רבותינו הצרפתים ז"ל לענין חליצה דגמרינן רגל רגל ממצורע מה להלן ימין אף כאן ימין כדאיתא ביבמות (קד, א). **ואם יבם איטר הוא** [1] יש אומר חולצת בימינו שהוא שמאל כל אדם דאזלינן בתר זידיה כתפילין, [2] ויש אומרים תפילין שאני דכתיב בהו ידכה דדרשינן יד כהה, אבל בעלמא ספק הוי כי הא דר' ירמיה והילכך חולצת בשתייהו. [3] ויש אומרים שאעפ"כ יש לחוש דשמא אינו חולץ כלל, מדתניא במס' בכורות (מה, ב) בענין מומי כהן איטר בין ביד בין ברגל פסול, ופרש"י ז"ל משום דבעינן ימין וזה אין לו ימין והתם טעמא משום דגמר ממצורע, והכא נמי חליצה רגל רגל ממצורע גמרינן כדאמרינן בזבחים (כד, ב) יד יד לקמיצה רגל רגל לחליצה, וזה אין לו ימין. [4] ויש אומר דכהן אטר שהוא פסול לאו משום דבעינן עבודה בימין והאי לית ליה ימין, אלא משום מום וכדתנן התם בבכורות השולט בשתי ידיו רבי פוסל והכמים מכשירין, מר סבר בריותא הוא וכשר ומר סבר חלישותא הוא, אבל אטר לכ"ע הוא פסול משום מום. וכתב הרמב"ן ז"ל וזו אינה תורה דא"כ במתני' דבכורות דפליגי בה רבי ורבנן בשולט בשתי ידיו ליתני אטר פסול לדברי הכל, אלא שמע מינה דלאו משום מום נפסל דהא לית כחישותא ובריותא טפי משאר אינשי, אלא ודאי משמע דמפני שאין לו ימין הוא הילכך גבי חליצה נמי לא חליץ, וצ"ע:

16. שערים מצויינים בהלכה

במפרשים. ומהו איטר רגל, ע"י ברש"י בכורות (מה: ד"ה איטר ברגל), שכשמהלך עוקר רגל השמאל תחלה מה שאין דרך בני אדם כן. וע"י עוד בסדר חליצה (סי' קסט סכ"ו) ובפי' (שם סק"מ), ובפת"ש (שם סק"ט), ובשו"ת חתם סופר (ח"ב סי' עא וסי' צא), ובשו"ת הגרע"א

17. שו"ע אה"ע סימן קסט

(כה) שולט בשתי רגליו, וכן היא בשתי ידיה, יעשו בשל ימין. (ואם היא אטרת יד, תעשה בימין ידיה, שהוא שמאל כל אדם) (טור בשם י"א):

18. שו"ע אה"ע סימן קסט

(כו) אטר ברגלו, י"א שחולץ בשתייהם, במנעל של ימין בימין, ובמנעל שמאל בשמאל. ויש מי שנסתפק לומר שאין לו תקנה (ונהגו כסברא הראשונה, וע"ל בפ"י הסדר סעיף מ'):

19. שערים מצויינים בהלכה

שם ע"ב משנה. החרש שנחלץ כו'. הא דקתני הכא "שנחלץ", ובשאר מקומות קתני "החולץ", כתב בנמוקי יוסף, משום דגם היבם מסייע בחליצה, שהוא צריך להתכוין בשעת החליצה, אלא דגבי החרש דלאו בר כוונה הוא נקט לשון "שנחלץ". וכן פי' הרמב"ם (פיהמ"ש), משום שהוא חרש ואינו שלם בדעת כדי שתייחס לו המעשה. וע"י במשנה לעיל (לה: ד"ה החולץ ליבמתו) שהבאנו עוד ביאור לזה.

20. משנה למלך על הלכות עדות פרק טז הלכה ה

ולפיכך אין סומכין בסנהדרין כו'. כל שהיו שלשה דיינים כשרים ואח"כ נצטרף עמהם קרוב כשרים ששני הקרובים שמעון איך אנו מונים להם אחד כ"כ הריב"ש סי' תי"ג ועיין במהרה"ש ובפרק מצות חליצה במתני' דחליצה כשרה בשנים ובמקום אחר הארכתי. (א"ה חבל על דאבדין ותשובות מהרה"ש היא בסי' ח"י (דף קל"ב ע"ד) שכתב דכי היכי דגבי עדות קי"ל דאם נמצא אחד מהם קרוב או פסול בטלה עדות ה"נ גבי דיינים. ומפי הרב המחבר שמעתי דהוה קשיא ליה מדתנן בפרק מצות חליצה (דף ק"ד) חליצה בב' או בג' ונמצא אחד מהם קרוב או פסול חליצתה פסולה ופירש"י דהדר הוה להו שנים אלמא דלא נתבטל כל הדין. והרב המובהק כמוהר"ר אפרים נבון נר"ו אייתי סיעתא למהרה"ש ממ"ש הנ"ר ר"פ מצות חליצה בשם הריטב"א דמ"ש שמואל ואנא גר אנא היינו משום דמכל הה' עשו חבור אחד מפני כבודו כו' יע"ש):

21. תוספות מסכת יבמות דף קד עמוד ב

והא אמרי דבי רבי ינאי לפי שאינו באמר ואמרה - וא"ת מנא ליה לרבי ינאי האי טעמא דלמא משום דלאו בני דעה נינהו ותניא (לקמן דף קו.) דבעינן שיתכוונו שניהם ואמאי נמי אמרינן לקמן (דף קה:) דקטנה חולצת בפעוטות וקטן נמי הוה חליץ אי לאו דאיש כתיב בפרשה כיון דלאו בני דעה נינהו וי"ל שב"ד עומדים על גבם ומורים להם לעשות חליצה כתיקנה דהכי נמי אמרינן בפרק ב' דגיטין (דף כב: ושם) דחש"ו שכתבו גט וגדול עומד על גבם דכשר ומיהו לענין חליצה שוטה לא חליץ אף על גב דב"ד עומדים ע"ג כדאמר בתוספתא לפי שיש בחליצה רבוי דברים ואין בו דעת כלל לעשות לדעת ב"ד אבל גבי גט שנוה לעשות כי גדול עומד ע"ג כשר ומחשבתו ניכרת מתוך מעשיו שכותב הגט לשמה שכותב שם האיש והאשה והזמן ושם עירו ושם עירה והא דאמר בפ"ק דחולין (דף יב: ושם) גבי וכולן ששחטו ואחרים רואין אותן שחיתתן כשירה ומוקי לה כר' נתן דלא בעי כוונה לשחיטה משמע דלרבנן דבעו כוונה לשחיטה לא מהני גדול עומד ע"ג דהתם אחרים אין מלמדים אותו אך שראוהו שלא קלקל וגם אין מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו כמו חליצה דאין מתכוין אלא לחיתוך בשר בעלמא כדאמר בפ"ק דחולין (דף יג.) דבעינן מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו.

22. חדושי רבי חיים הלוי על הלכות יבום וחליצה פרק ד הלכה טז

ולפ"ז צ"ע בחליצה, כיון דחזינן דפליגי תנאי ביבמות דף ק"ה ע"ב בקטנה שחלצה אם חליצתה חליצה אם לא, ובחרש וחרשת מבואר בגמ' דף ק"ד שם דלכו"ע הויא חליצתן חליצה אם לא משום טעמא דלאו בני קריאה נינהו, וקשה דתיפוק לן דבלאו הכי חרש שוטה וקטן לאו בני דעה נינהו, וחליצה צריכה דעת כמבואר בסוגיא דיבמות דף ק"ו דחלוץ לה ובכך אתה כונסה לא הויא חליצה ולא כלום, וכבר הקשו זאת בתוס' בדף ק"ד שם, ותירצו דאיירי בשבית דין עומדים על גבן ומורים להם לעשות חליצה כתיקנה, דהכי אמרינן ג"כ בגיטין דף כ"ב [ע"ב] דחרש שוטה וקטן שכתבו גט וגדול עומד על גבן דכשר וחשוב לשמה, וצ"ע דמאי שנא מגירושין וקידושין עצמן דלא מהני בהו גדול עומד על גבן, וכדתנן ביבמות ריש פרק חרש [ק"י"ב ע"ב] דכנסה כשהוא פקח ונתחרש לא יוציא עולמית, וכן לגבי קידושין, דאיתא בגיטין דף פ"ה [ע"א] בעא מינ"ה רבא מר"נ חוץ מקדושי קטן מהו מי אמרינן השתא מיהא לאו בר הויה הוא או דלמא אתי לכלל הויה, הרי להדיא דבעודו קטן מיהת לאו בר הויה הוא כלל, ולא מהניא מה שאחרים עומדים על גבן, ומאי שנא חליצה ולשמה דמהניא בהו אחרים עומדים על גבן:

ונראה מוכרח מזה, דחלוק דין גירושין וקידושין מדין חליצה ולשמה, דבגירושין וקידושין צריך דעת בעלים על עצם הגירושין והקידושין, ומשום דעיקר הקידושין וגירושין נעשה ע"י הבעלים, והם האוסרים והם המתירים, ועל כן צריך דעתם, ולא מהניא מה שאחרים מלמדין אותן, כיון דהם בעצמן לאו בני דעה נינהו, משא"כ בחליצה ולשמה, אין בהם דין דעת בעלים, ורק כוונה הוא דבעינן על עצם מעשה החליצה, והפטור ממילא בא מדין תורה, וזהו שהביאו התוס' דהיכא דאין צריך רק כוונה לחוד מהני מה שאחרים מורים אותם, וכמו דמהני לאשוויי לשמה, ושם ג"כ לא בעינן רק כוונה לחוד:

ולפ"ז י"ל, דכיון דבחליצה לא בעינן כוונת בעלים רק על עצם מעשה החליצה, אבל דעת בעלים לא בעינן בהו, ומשום דהפטור בא ממילא ולא שהיבם פוטרה, וא"כ הרי שוה לזנות דלא איברו סהדי אלא לשקר, ולא לקיומי מלתא, ובאמת גם חליצה בלא עדים הויא חליצה, ועל כן שפיר פסק הרמב"ם דחליצה בינו לבינה הויא חליצה פסולה, כיון דדין עדים לא מעכב בחליצה, ורק משום חסרון ב"ד דבעינן גבי חליצה, דמשום זה הויא חליצה פסולה:

23. דף על הדף יבמות דף קד עמוד ב

בגמ': והא אמרי דבי רבי ינאי לפי שאינו באמר ואמרה.

הקשו התוס' דמנא ליה לרבי ינאי האי טעמא, דלמא הטעם משום דלאו בני דעה נינהו ותניא לקמן דבעינן שיתכוונו שניהם, ותירצו דב"ד עומדים על גבם ומורים להם לעשות חליצה והוי כנתכוונו. הבית מאיר (א"ה ס' קס"ט) הוכיח מתוס' דהכוונה הנצרכת בחליצה, אינה כונה לקנין, דבכוונה לקנין לא מהני גדול עומד על גביו.

התכם צבי (ס"א) נקט דכוונה בחליצה הוא רק כוונה לקנין, וכתב דבזה מיושב מה שהקשו התוס' כאן דאיך קטנה חולצת והא לאו בת דעה היא, וכתב התכם צבי דאי נימא דהכוונה בחליצה הוא כוונה לקנין ניחא דקטנה זוכה לעצמה בדעת אחרת מקנה.

היד אברהם (יו"ד ס"א סע' ו') תמה לפי מש"כ השאגת אריה (ס"ו) דאמרינן שומע כעונה אפילו במי שאינו ראוי לדבר, א"כ אמאי אין אלם חולץ והרי הוא יכול לשמוע את הפסוקים מאחר ונחשב כקורא מדין שומע כעונה.

ועי' בהר צבי (ח"א סנ"ז) שתירץ דלענין קריאה של יבם לא שייך שומע כעונה, דהיבם צריך לקרוא לפניה ולפני ב"ד וכאשר הוא שומע אף על פי שנחשב כאמירה מ"מ אין זה כקורא לפניה ולפני ב"ד.

כעין זה ידועים דברי הבית הלוי דבברכת כהנים לא שייך שומע כעונה, שכהן א' יוציא את חברו, דכיון דבעינן שיהי' "בקול רם", הרי הבקול רם אי אפשר להוציא זה לזה. וכיוצ"ב ביאר הגאון בעל צפנת פענח זצ"ל מה שנוהגין בהרבה קהלות שהציבור אומר בפני עצמו בקריאת המגילת את העשרת בני המון, דכיון שישנו דין שצריך לאמרם "בנשימה אחת", דבר זה אין הש"צ יכול להוציאם.

24. תוספות מסכת יבמות דף קד עמוד ב

דאמר רבי זירא כל הראוי לבילה כו' - ... וקשה לר"י ערל וטמא אמאי משלחין קרבנותיהן נהי דסמיכה לא מעכבא נימא כל שאין ראוי לבילה בילה מעכבת בו וי"ל מדדרשינן בת"כ מזובו ולא מנגעו ש"מ דטמא משלח קרבנות דבהבאת קרבנות איירי ועוד מדמעטינן בפ"ק דהגיגה (דף ד: ושם) טמא מובאת שמה והבאתם שמה כל שישנו בביאה ישנו בהבאה ש"מ דשאר קרבנות משלחין ולא חיישינן שיהא ראוי לסמיכה וה"ר שמעון הקשה מדאמר בפ' נגמר הדין (סנהדרין דף מה:): דאיכא מ"ד נקטעה יד העדים חייב דלא בעי קרא דכתיב ואמאי לא אמרי' כיון דכתיב יד העדים דבעינן ראוי ליד העדים ושמא יש שום ייתור דמחייב אף על פי שנקטעה ידם אי נמי אין סברא לומר שיפטר משום שאין לעדים יד.

=====
=====